

VẬN DỤNG KỸ THUẬT MẢNH GHÉP TRONG DẠY HỌC MÔ ĐUN “NUÔI VÀ PHÒNG TRỊ BỆNH CHO GIA SÚC GIA CẦM” NGHỀ TRUNG CẤP THÚ Y, TRƯỜNG CAO ĐẲNG LAI CHÂU

Luu Văn Huệ

Khoa kinh tế tổng hợp- Trường Cao đẳng Lai Châu

Tóm tắt: Bài viết trình bày hiệu quả của việc vận dụng KTMG trong giảng dạy mô đun “Nuôi và phòng trị bệnh cho gia súc, gia cầm” tại Trường Cao đẳng Lai Châu. Trên cơ sở phân tích lý thuyết, quy trình tổ chức dạy học và ví dụ minh họa cụ thể, bài viết khẳng định KTMG góp phần nâng cao tính chủ động, hợp tác, tư duy phản biện và năng lực nghề nghiệp cho học sinh trung cấp Thú y. Từ đó, đề xuất một số giải pháp tổ chức hiệu quả hoạt động học tập trong giáo dục nghề nghiệp.

Từ khóa: kỹ thuật mảnh ghép, dạy học tích cực, thú y, giáo dục nghề nghiệp, trung cấp, nuôi và phòng trị bệnh gia súc gia cầm.

APPLYING THE JIGSAW TECHNIQUE IN TEACHING THE MODULE “RAISING AND PREVENTING DISEASES IN LIVESTOCK AND POULTRY” FOR INTERMEDIATE-LEVEL VETERINARY STUDENTS AT LAI CHAU COLLEGE

Luu Van Hue

Faculty of General Economics – Lai Chau College

Abstract: This article presents the effectiveness of applying the jigsaw technique in teaching the module “Raising and Preventing Diseases in Livestock and Poultry” at Lai Chau College. Based on theoretical analysis, the teaching process, and specific illustrative examples, the article affirms that the jigsaw technique enhances student proactiveness, collaboration, critical thinking, and professional competence in intermediate-level veterinary training. Accordingly, the article proposes several solutions for effectively organizing learning activities using this technique in vocational education.

Keywords: jigsaw technique, active learning, veterinary, vocational education, intermediate level, livestock and poultry disease prevention.

Nhận bài: 16/03/2025

Phản biện: 16/04/2025

Duyệt đăng: 21/04/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh giáo dục nghề nghiệp đang chuyển mình mạnh mẽ theo hướng phát triển năng lực thực tiễn, việc đổi mới PP dạy học là yêu cầu cấp thiết, đặc biệt với các môn học gắn liền với kỹ năng nghề như “Nuôi và phòng trị bệnh cho gia súc, gia cầm” trong chương trình đào tạo trung cấp Thú y. Tại Trường Cao đẳng Lai Châu, thực tế giảng dạy cho thấy HS còn thụ động, khả năng làm việc nhóm và xử lý tình huống chưa cao, trong khi đây lại là những năng lực cốt lõi của người kỹ thuật viên Thú y. Trước yêu cầu đó, việc vận dụng các PPDH tích cực, điển hình là KTMG (Jigsaw), đã và đang mở ra hướng đi mới nhằm phát huy tính chủ động, tinh thần hợp tác và khả năng tiếp nhận kiến thức sâu rộng của người học. Kỹ thuật này không chỉ giúp HS lĩnh hội kiến thức một cách tự nhiên qua trao đổi, hợp tác mà còn tạo điều kiện để phát triển kỹ năng nghề, từ đó góp phần nâng cao chất lượng đào tạo và đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của thị trường lao động.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Kỹ thuật mảnh ghép

2.1.1. Khái niệm

KTMG (Jigsaw) là một trong những PP dạy

học tích cực tiêu biểu, được xây dựng trên nền tảng học tập hợp tác, nơi mỗi HS đóng vai trò là một “mảnh ghép” không thể thiếu trong quá trình kiến tạo tri thức chung. Theo Aronson và cộng sự (1978), người đề xuất kỹ thuật này, Jigsaw giúp HS học sâu thông qua việc tự nghiên cứu một phần nội dung, sau đó chia sẻ lại với nhóm để hoàn thiện bức tranh tri thức tổng thể. Mỗi thành viên đều có trách nhiệm và vai trò riêng, từ đó hình thành tinh thần tự học, kỹ năng giao tiếp, hợp tác và tư duy phản biện – những năng lực thiết yếu trong môi trường giáo dục nghề nghiệp. Không chỉ dừng lại ở lý thuyết, KTMG ngày càng được áp dụng rộng rãi trong nhiều lĩnh vực đào tạo thực hành, trong đó có nghề Thú y, nơi mà việc chia sẻ, phối hợp và nắm bắt thông tin nhanh chóng, chính xác có vai trò quyết định đến hiệu quả điều trị và chăm sóc vật nuôi (Nguyễn & Trần, 2021).

2.1.2. Quy trình thực hiện kỹ thuật mảnh ghép

KTMG được tổ chức qua một quy trình dạy học rõ ràng, gồm các bước cơ bản nhằm đảm bảo HS chủ động chiếm lĩnh tri thức và phát triển năng lực hợp tác. Trước hết, giáo viên chia lớp thành các nhóm “gốc”, mỗi nhóm được phân công

một nội dung học tập cụ thể. Sau đó, học sinh từ các nhóm gốc sẽ tách ra và hình thành các “nhóm chuyên gia” để nghiên cứu sâu nội dung được giao. Trong các nhóm này, HS trao đổi, thảo luận, ghi chép và cùng nhau xây dựng hiểu biết chung. Tiếp theo, mỗi HS quay trở lại nhóm gốc để chia sẻ, giảng giải phần mình đã nắm, tạo nên một bức tranh kiến thức hoàn chỉnh nhờ sự kết hợp của từng “mảnh ghép”. Cuối cùng, cả lớp sẽ cùng tham gia đánh giá, củng cố kiến thức và rút ra bài học. Theo Johnson, Johnson & Holubec (1998), quy trình này không chỉ giúp học sinh rèn luyện kỹ năng truyền đạt, làm việc nhóm mà còn nâng cao khả năng ghi nhớ thông tin và tạo hứng thú học tập một cách tự nhiên. Khi được triển khai đúng cách, KTMG sẽ tạo ra môi trường học tập tích cực, lấy người học làm trung tâm và thúc đẩy sự phát triển toàn diện của năng lực nghề nghiệp.

2.1.3. Cách tiến hành

Để triển khai hiệu quả KTMG trong dạy học mô đun “Nuôi và phòng trị bệnh cho gia súc, gia cầm”, GV cần thực hiện một cách khoa học, linh hoạt theo từng bước cụ thể. Trước tiên, GV xác định nội dung bài học phù hợp với hình thức phân chia thành các phần nhỏ có tính độc lập nhưng liên kết chặt chẽ trong tổng thể kiến thức. Lớp học sau đó được chia thành các nhóm gốc (thường từ 4–6 HS), mỗi thành viên trong nhóm sẽ đảm nhiệm một phần nội dung khác nhau. Các thành viên này sẽ tạm thời rời nhóm gốc để tham gia vào các nhóm chuyên gia – nơi họ cùng HS ở các nhóm khác thảo luận, phân tích sâu về cùng một chủ đề.

Sau khi hoàn thiện phần nghiên cứu ở nhóm chuyên gia, HS trở lại nhóm gốc và có nhiệm vụ trình bày lại nội dung đã học cho các thành viên khác. Mỗi học sinh khi đó vừa là người học, vừa là “giáo viên” của phần nội dung mình đảm nhận. Quá trình này thúc đẩy sự chủ động, tinh thần trách nhiệm và khả năng truyền đạt thông tin hiệu quả. Cuối cùng, GV tổ chức phần tổng kết, đánh giá toàn lớp bằng hình thức hỏi đáp, trắc nghiệm nhanh hoặc sản phẩm nhóm, nhằm kiểm tra mức độ hiểu bài và củng cố kiến thức toàn diện cho HS (Nguyễn Thị Thanh, 2020).

2.2. Thiết kế hoạt động học tập theo kỹ thuật mảnh ghép

2.2.1. Nguyên tắc thiết kế hoạt động học tập theo kỹ thuật mảnh ghép

Thiết kế hoạt động học tập theo KTMG cần đảm bảo một số nguyên tắc sư phạm quan trọng nhằm phát huy tối đa hiệu quả của PPDH hợp tác. Trước hết, nguyên tắc phân chia nội dung là yếu

tổ then chốt – GV cần chia bài học thành các đơn vị kiến thức vừa đủ, có thể học độc lập nhưng vẫn liên kết chặt chẽ trong tổng thể nội dung. Việc phân chia này phải phù hợp với năng lực HS và đảm bảo tính tương đương về khối lượng, mức độ khó giữa các phần, để tạo điều kiện cho mỗi HS đều có cơ hội đóng góp tích cực vào hoạt động nhóm (Trần Bá Hoành, 2016).

Tiếp theo là nguyên tắc giao nhiệm vụ rõ ràng và phù hợp. Mỗi học sinh cần hiểu rõ vai trò của mình trong nhóm chuyên gia và nhóm gốc, từ đó xác định trách nhiệm nghiên cứu, chia sẻ nội dung một cách hiệu quả. Giáo viên đóng vai trò thiết kế tình huống học tập mở – khuyến khích học sinh tư duy, thảo luận, đặt câu hỏi và cùng nhau giải quyết vấn đề thay vì chỉ tiếp nhận kiến thức một chiều.

Một nguyên tắc quan trọng khác là bảo đảm tính hỗ trợ lẫn nhau và tương tác tích cực trong nhóm. Môi trường học tập phải khuyến khích học sinh lắng nghe, tôn trọng ý kiến bạn bè, đồng thời rèn luyện khả năng diễn đạt, phản hồi và giải thích. Theo Johnson & Johnson (2009), các hoạt động học tập theo kỹ thuật mảnh ghép chỉ đạt hiệu quả cao khi học sinh được thúc đẩy bởi cả trách nhiệm cá nhân và mục tiêu chung của nhóm.

Cuối cùng, cần gắn kết hoạt động học với thực tiễn nghề nghiệp, đặc biệt trong giảng dạy nghề Thú y. Các nội dung học nên được mô phỏng theo tình huống thực tế như chăm sóc, phòng bệnh, xử lý dịch tễ, nhằm giúp HS không chỉ hiểu lý thuyết mà còn hình thành kỹ năng vận dụng kiến thức trong môi trường làm việc sau này.

2.2.2. Quy trình thiết kế hoạt động học tập theo kỹ thuật mảnh ghép

Để thiết kế một hoạt động học tập hiệu quả theo KTMG trong giảng dạy mô đun “Nuôi và phòng trị bệnh cho gia súc, gia cầm”, giáo viên cần tuân thủ một quy trình bài bản gồm các bước sau. Trước tiên là xác định mục tiêu bài học, làm rõ yêu cầu kiến thức, kỹ năng và phẩm chất cần đạt theo hướng phát triển năng lực người học. Mục tiêu phải cụ thể, đo lường được và phù hợp với trình độ HS trung cấp nghề Thú y.

Tiếp đến là bước chia nội dung bài học thành các “mảnh ghép” phù hợp. Mỗi mảnh nên mang tính khái quát một phần kiến thức tương đối độc lập như một nhóm bệnh theo loài vật nuôi (bệnh ở lợn, ở gia cầm...), phương pháp phòng trị, hay quy trình chăm sóc dinh dưỡng. Mỗi “mảnh” được giao cho một học sinh tìm hiểu, giúp đảm bảo tính cá nhân hóa trong học tập. Theo Nguyễn

Đức Chính (2020), việc phân mảnh nội dung phải đảm bảo cân đối về độ khó, thời lượng và khả năng tiếp cận của học sinh.

Bước thứ ba là tổ chức nhóm học tập, bao gồm nhóm “chuyên gia” để HS nghiên cứu sâu mảnh ghép của mình và nhóm “gốc” để chia sẻ, trao đổi lại với các bạn. GV nên hướng dẫn HS cách tìm tài liệu, trình bày, sử dụng sơ đồ, hình ảnh minh họa để tăng tính trực quan, sinh động cho bài học.

Sau đó, GV tổ chức trình bày, đánh giá kết quả. Các nhóm HS chia sẻ nội dung đã tìm hiểu, thảo luận và hoàn thiện hiểu biết chung. GV đóng vai trò là người điều phối, gợi mở, phản hồi và điều chỉnh kịp thời nếu có sai sót trong nội dung chuyên môn.

Cuối cùng là tổng kết, củng cố và đánh giá, thông qua hình thức trắc nghiệm nhanh, bài tập tình huống, hoặc sản phẩm học tập nhóm. Đây là bước quan trọng nhằm kiểm tra mức độ hiểu bài, khả năng vận dụng và thúc đẩy tinh thần học tập tích cực, chủ động từ phía người học (Trần Thị Thu Hương, 2021).

2.2.3. Ví dụ minh họa hoạt động học tập theo KTMG

Bài 3: *Chăn nuôi gia cầm*, giáo viên có thể thiết kế một hoạt động học tập tích hợp với nhiều nhiệm vụ chuyên biệt. Trong ví dụ minh họa này, nội dung bài học được chia thành bốn nhóm chính – tương ứng với bốn “mảnh ghép” kiến thức.

Nhóm 1 sẽ phụ trách phần Kỹ thuật nuôi úm gia cầm con với ba nội dung cụ thể: tiêu chí chọn giống (2.1.1), chuẩn bị chuồng trại trước khi nhận con giống (2.1.2), và quy trình chăm sóc giai đoạn 1–21 ngày tuổi (2.1.3). Đây là nhóm quan trọng giúp học sinh nắm vững kỹ thuật cơ bản – nền tảng cho toàn bộ quá trình nuôi dưỡng.

Nhóm 2 đảm nhiệm nội dung Nuôi dưỡng và chăm sóc gia cầm trưởng thành, bao gồm gia cầm đẻ trứng (2.2.1) và gia cầm hướng thịt (2.2.2). Những kiến thức này giúp học sinh hiểu rõ đặc thù dinh dưỡng, môi trường sống và nhu cầu sinh lý của từng nhóm vật nuôi trong các mục tiêu sản xuất khác nhau.

Nhóm 3 tập trung nghiên cứu Biện pháp phòng và điều trị một số bệnh thường gặp trên gia cầm – từ các nguyên tắc phòng bệnh (2.3.1) đến đặc điểm và biểu hiện của các bệnh điển hình như bệnh Newcastle, cúm gia cầm, E. Coli, CRD... (2.3.2). Đây là mảnh ghép quan trọng trong việc hình thành năng lực chẩn đoán, xử lý tình huống bệnh lý thực tế.

Nhóm 4 sẽ chịu trách nhiệm thực hành: từ thiết kế chuồng úm (2.4), vệ sinh chuồng trại (2.5),

chủng vacxin (2.6), đến quan sát triệu chứng bệnh (2.7) và mổ khám bệnh tích (2.8). Nhóm này được tổ chức như một “nhóm thực nghiệm”, đóng vai trò kết nối lý thuyết và thực hành.

Sau khi nghiên cứu chuyên sâu theo nhóm “chuyên gia”, HS sẽ quay trở lại nhóm “gốc” để chia sẻ phần của mình, từ đó hoàn chỉnh bức tranh toàn diện về kỹ thuật chăn nuôi gia cầm. Hình thức hoạt động này không chỉ giúp HS làm chủ kiến thức chuyên môn mà còn rèn luyện kỹ năng làm việc nhóm, trình bày, tổng hợp và tư duy phản biện – những năng lực thiết yếu trong đào tạo nghề hiện đại (Nguyễn Thị Hồng Nhung, 2021).

2.3. Tổ chức dạy học bằng kỹ thuật mảnh ghép

Việc tổ chức dạy học bằng KTMG trong mô đun “Nuôi và phòng trị bệnh cho gia súc, gia cầm” không chỉ là đổi mới PP, mà còn là cách tiếp cận mang tính định hướng phát triển năng lực người học, phù hợp với triết lý giáo dục nghề nghiệp lấy người học làm trung tâm. Trong quá trình giảng dạy, GV giữ vai trò là người thiết kế, tổ chức và điều phối hoạt động học tập, giúp HS chủ động tìm hiểu, xử lý và chia sẻ kiến thức.

Trước tiên, GV cần xác định nội dung bài học phù hợp để phân chia thành các “mảnh ghép” – là các tiểu chủ đề có mối liên hệ logic và có thể triển khai độc lập. Với Bài 3: *Chăn nuôi gia cầm*, giáo viên chia lớp thành các nhóm HS theo phương pháp “nhóm chuyên gia” và “nhóm gốc”. Mỗi HS trong nhóm gốc sẽ đảm nhiệm một mảnh ghép kiến thức và chuyển sang nhóm chuyên gia để cùng các bạn nghiên cứu, thảo luận sâu về nội dung được phân công. Sau đó, các em quay lại nhóm gốc để giảng giải, chia sẻ phần của mình, qua đó hoàn thiện toàn bộ nội dung bài học một cách tự nhiên, sinh động.

Trong quá trình này, giáo viên tổ chức các hoạt động học như: đọc tài liệu, xem video thực tiễn, thực hành thao tác kỹ thuật hoặc thảo luận tình huống thực tế. Các nhóm có thể trình bày kết quả bằng sơ đồ tư duy, bảng so sánh, tranh vẽ minh họa, thuyết trình hoặc đóng vai mô phỏng... giúp việc học trở nên trực quan, hấp dẫn và gần gũi với nghề.

Hình thức tổ chức này không chỉ nâng cao hiệu quả tiếp nhận kiến thức mà còn phát triển toàn diện năng lực học sinh như: hợp tác, trình bày, phản biện, tổng hợp và giải quyết vấn đề. Theo Nguyễn Thị Hạnh (2020), kỹ thuật mảnh ghép nếu được tổ chức khoa học sẽ tạo cơ hội cho mọi HS tham gia tích cực, giúp rút ngắn khoảng cách trình độ và phát huy thế mạnh cá nhân trong môi trường học nghề đa dạng. Đây là một trong những

hướng đi thiết thực nhằm nâng cao chất lượng đào tạo nghề Thú y tại các cơ sở giáo dục địa phương như Trường Cao đẳng Lai Châu.

2.4. Kết quả nghiên cứu và bàn luận

Việc vận dụng KTMG trong giảng dạy mô đun “Nuôi và phòng trị bệnh cho gia súc, gia cầm” tại lớp trung cấp Thú y – Trường Cao đẳng Lai Châu đã mang lại những kết quả đáng khích lệ. Sau quá trình triển khai thực nghiệm giảng dạy, HS tỏ ra hứng thú hơn với nội dung học tập, chủ động hơn trong việc tìm hiểu kiến thức và tích cực trao đổi trong nhóm. Các tiết học trở nên sôi nổi, HS không còn thụ động ghi chép mà chuyển sang vai trò là người khám phá và chia sẻ tri thức với bạn bè.

Qua các bài kiểm tra đánh giá sau dạy học, điểm số trung bình của HS tăng đáng kể so với các lớp học truyền thống. Đặc biệt, ở các nội dung có tính hệ thống cao như kỹ thuật úm gia cầm con, chăm sóc gia cầm đẻ trứng và phòng bệnh thường gặp, HS thể hiện khả năng ghi nhớ và lập luận rõ ràng hơn. HS cũng đánh giá cao tính thực quan, dễ hiểu của cách tiếp cận theo nhóm chuyên gia – nhóm gốc. Việc tự mình “trở thành giáo viên” giảng lại phần kiến thức cho nhóm đã giúp các em hiểu sâu và nhớ lâu nội dung bài học.

Từ góc độ giáo viên, KTMG tạo điều kiện để chuyển vai trò từ “người giảng giải” sang “người tổ chức” lớp học. Giáo viên có thời gian quan sát, hỗ trợ cá nhân, đồng thời đánh giá được năng lực thực sự của HS qua cách trình bày, phân tích và hợp tác trong nhóm. Như Nguyễn Thị Thu Trang (2019) nhận định, kỹ thuật mảnh ghép không chỉ thúc đẩy tính tích cực, chủ động của HS mà còn

phát triển các năng lực mềm cần thiết như giao tiếp, hợp tác, tư duy phản biện – những kỹ năng đặc biệt quan trọng đối với học sinh nghề Thú y trong thời kỳ hội nhập và chuyển đổi số.

Tuy nhiên, kết quả nghiên cứu cũng cho thấy một số thách thức khi triển khai như: HS chưa quen với việc tự học, kỹ năng làm việc nhóm chưa đồng đều, hoặc còn ngại trình bày ý kiến cá nhân. Điều này đòi hỏi giáo viên cần đầu tư thời gian hướng dẫn, làm mẫu và tạo môi trường học tập thân thiện, khuyến khích tinh thần chủ động, sáng tạo của HS.

III. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục nghề nghiệp, việc vận dụng kỹ thuật dạy học tích cực như KTMG vào giảng dạy mô đun “Nuôi và phòng trị bệnh cho gia súc, gia cầm” không chỉ giúp nâng cao chất lượng tiếp thu kiến thức mà còn góp phần phát triển toàn diện năng lực nghề nghiệp cho HS trung cấp Thú y. Kết quả thực nghiệm cho thấy, KTMG tạo điều kiện để học sinh phát huy tính chủ động, tăng cường sự hợp tác và tư duy phản biện – những yếu tố quan trọng trong đào tạo nguồn nhân lực kỹ thuật chất lượng cao.

Tuy vẫn còn những khó khăn bước đầu trong tổ chức và triển khai, song KTMG hoàn toàn có thể trở thành một giải pháp sư phạm hiệu quả nếu được áp dụng linh hoạt, phù hợp với đặc điểm môn học, năng lực HS và điều kiện cơ sở vật chất của nhà trường. Việc nhân rộng mô hình này không chỉ góp phần đổi mới PP dạy học, mà còn khẳng định vai trò trung tâm của người học trong quá trình giáo dục hiện đại.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2014). *Tài liệu bồi dưỡng giáo viên trung cấp chuyên nghiệp theo tiếp cận năng lực: Dạy học tích cực và kiểm tra, đánh giá kết quả học tập theo hướng phát triển năng lực nghề nghiệp*. Nxb. Giáo dục Việt Nam.
- [2]. Nguyễn Thị Thu Trang. (2019). Vận dụng kỹ thuật dạy học mảnh ghép trong môn Giáo dục công dân ở trường trung học phổ thông. *Tạp chí Giáo dục*, (469), 43–46.
- [3]. Trần Thị Hồng. (2020). Vận dụng kỹ thuật mảnh ghép trong dạy học tích cực ở trường trung học cơ sở. *Tạp chí Khoa học Giáo dục*, 181(1), 66–70.
- [4]. Vũ Quốc Chung. (2021). Dạy học tích cực trong giáo dục nghề nghiệp: Cơ sở lý luận và thực tiễn. *Tạp chí Giáo dục Nghề nghiệp*, (68), 21–25.